

Temat: Idee oświecenia a chrześcijaństwo

a) **Cel dydaktyczny:** Ukazanie idei oświeceniowych na tle chrześcijaństwa.

b) **Cel wychowawczy:** Poszerzenie wiedzy o światopoglądach oświeceniowych i uświadomienie różnic między chrześcijaństwem, a ideami oświecenia.

Pomoce: Pismo Święte, kolorowe pisaki, kartki papieru A4

Treść

1. Wstęp - Modlitwa na rozpoczęcie spotkania

 Animator rozpoczyna spotkanie od znaku krzyża i modlitwy do Ducha Świętego (Duchu Święty, który oświecasz...)

2. Treść właściwa

I. Widzieć

 -Co wiecie o oświeceniu i jakbyście je zdefiniowali? (...może się okazać, że nikt nie będzie znał odpowiedzi na to pytanie, wtedy animator wyjaśnia uczestnikom najważniejsze informacje o tej epoce) Podsumowanie: Oświecenie to okres w historii, w którym ludzie zaczęli bardziej cenić naukę, wiedzę i rozumowanie niż wiarę i dogmatyzm. Ludzie w okresie oświecenia uważali, że dzięki nauce i refleksji można osiągnąć postęp i poprawić życie ludzi na świecie. Wierzyli, że wartość człowieka zależy od jego osiągnięć i rozwoju, a nie tylko od urodzenia lub statusu społecznego. W okresie oświecenia pojawiło się wiele nowych idei.)

 Jakie idee oświeceniowe znacie?(... po chwili namysłu animator wysłuchuje odpowiedzi. Jeśli jakaś została pominięta sam ją charakteryzuje. Może zdarzyć się że zostaną wymienione inne idee, wtedy należy pochwalić wiedzę uczestnika) lub (Animator rozdaje karteczki tak, aby każdy miał jedną. Na każdej z nich powinna być zapisana nazwa jednej idei. Uczestnicy na każdej zapisują co mogą oznaczać te idee, ich skojarzenia i domysły. Każda kartka powinna być w rękach każdego uczestnika spotkania. Jeśli animator czuje że jakaś idea została źle zinterpretowana, lub nieprecyzyjnie opisana, powinien doprecyzować przy użyciu spisu poniżej)

 Przykładowe idee: (Animator nie powinien wyklądać słowo w słowo całej zawartej poniżej teorii, a samemu krótko scharakteryzować poszczególne idee. Tekst poniżej ma za zadanie jedynie pomóc, dlatego zalecane jest wcześniejsze zapoznanie się z tymi ideami)

Racjonalizm - to podejście do poznania świata, w którym stawia się na rozum i logiczne myślenie. Oznacza to, że wierzymy, że możemy zdobyć wiedzę na temat świata i jego funkcjonowania poprzez myślenie i rozumowanie, a nie tylko poprzez doświadczenie i zmysły. Racjonalizm uważa, że istnieją uniwersalne prawdy, których można się nauczyć poprzez rozumowanie i refleksję.

Empiryzm - to podejście do poznania świata, w którym stawia się na doświadczenie i obserwacje, a nie tylko na rozumowanie. Oznacza to, że wierzymy, że możemy zdobyć wiedzę na temat świata i jego funkcjonowania poprzez badanie rzeczywistości i naszych zmysłów. Empiryzm uważa, że wiedza opiera się na faktach i dowodach, które można pozyskać dzięki doświadczeniu i obserwacji, a nie tylko na abstrakcyjnych koncepcjach.

Sensualizm - to podejście do poznania świata, w którym stawia się na zmysły i odczucia, a nie tylko na rozumowanie czy doświadczenie. Oznacza to, że wierzymy, że możemy zdobyć wiedzę na temat świata i jego funkcjonowania dzięki temu, co widzimy, słyszymy, czujemy, smakujemy i wachamy. Sensualizm uważa, że to, co postrzegamy zmysłami, jest podstawą naszej wiedzy o świecie. Dlatego też, zdaniem sensualistów, warto poświęcać czas na doświadczenie różnych zjawisk i zmysłowych wrażeń, aby poszerzać swoją wiedzę o świecie i samym sobie.

Deizm - to podejście do religii, w którym wierzy się w istnienie Boga, ale odrzuca się religijne dogmaty i objawienia. Deiści uważają, że Bóg stworzył świat i ustalił zasady jego funkcjonowania, ale

nie ingeruje w sprawy ludzkiej codzienności ani nie kieruje biegiem historii. Według deistów, Bóg jest raczej odległy i nieuchwytny, a wiedza o nim pochodzi z racjonalnego rozumowania i refleksji, a nie z objawień czy tekstów religijnych. Deizm powstał w czasach Oświecenia jako alternatywa dla dogmatyzmu religijnego i postawy ateistycznej.

Ateizm - to przekonanie, że nie ma Boga lub bogów. Osoby, które są ateistami, nie wierzą w istnienie boskiej siły lub stwórcy. Wierzą, że świat i wszystkie zjawiska w nim występujące są wynikiem naturalnych procesów, a nie boskiego działania. Istnieją różne powody, dla których ludzie mogą być ateistami, np. brak przekonujących dowodów na istnienie Boga lub rozczarowanie z powodu negatywnych doświadczeń związanych z religią. Ateiści nie praktykują żadnej religii i często podejmują decyzje życiowe na podstawie swoich własnych przekonań i wartości, a nie na podstawie religijnych zasad.

Utylitaryzm - to podejście etyczne, które zakłada, że najlepszym sposobem postępowania jest dążenie do maksymalizacji szczęścia lub korzyści dla jak największej liczby ludzi. Oznacza to, że utylitaryści uważają, że wartość moralna jakiegoś działania zależy od jego skutków, a szczególnie od ilości ludzi, którzy odnoszą korzyść z tego działania. Utylitaryzm stawia na pierwszym miejscu dobro ogółu i uważa, że etyczne działanie to takie, które przynosi największy pożytek dla społeczeństwa jako całości, a nie dla jednostki czy grupy ludzi. Utylitaryści wierzą, że istnieją sposoby na mierzenie szczęścia i korzyści i na podstawie tych pomiarów można wybrać najlepsze działanie w danym przypadku.

Humanitaryzm - to podejście, które stawia na pierwszym miejscu wartości człowieka, takie jak godność, wolność, równość i prawa. Humanitaryści wierzą, że każdy człowiek zasługuje na szacunek i godne traktowanie, bez względu na jego pochodzenie, rasę, religię czy orientację seksualną. W humanitaryzmie ważne jest, aby działać dla dobra ludzkości i pomagać innym, szczególnie w sytuacjach kryzysowych i trudnych okolicznościach. Humanitaryści podejmują się działań takich jak ratowanie ludzi z katastrof, walka z ubóstwem czy ochrona praw człowieka. Ważnym elementem humanitaryzmu jest empatia i umiejętność zrozumienia potrzeb i cierpień innych ludzi.

Libertynizm - to podejście, które stawia na pierwszym miejscu wolność jednostki i jej swobodę działania, nawet jeśli może to prowadzić do działań nieetycznych lub szkodliwych dla innych ludzi. Libertyni wierzą, że każdy człowiek powinien mieć prawo do robienia tego, na co ma ochotę, jeśli nie krzywdzi to innych ludzi ani nie łamie prawa. Oznacza to, że libertyni nie chcą być ograniczani przez reguły, normy i konwencje społeczne, które nie dają im pełnej swobody działania. W libertynizmie ważna jest indywidualna wolność wyboru, nawet jeśli to może prowadzić do kontrowersyjnych lub niemoralnych decyzji. Jednocześnie, libertyni są przeciwni represjom i ograniczaniu wolności przez rządy lub inne instytucje, uważając, że jedynie w wyjątkowych przypadkach powinno do tego dochodzić.

(Animator po przytoczeniu idei i ich charakteryzacji krótko opisuje je na tle światopoglądu chrześcijańskiego, można skorzystać z tekstu poniżej)

Podsumowanie: Idee Oświecenia i chrześcijańskie spojrzenie na świat różnią się od siebie, ale mają też pewne podobieństwa. W Oświeceniu kładziono nacisk na rozum, naukę i racjonalizm, uznając, że człowiek powinien korzystać z wiedzy i logicznego myślenia, aby osiągnąć postęp i lepsze życie. W chrześcijaństwie natomiast, nacisk kładzie się na wiarę i duchowość, uznając, że Bóg jest źródłem mądrości i dobrych wartości, a człowiek powinien kierować się miłością i empatią dla innych ludzi. Jednocześnie, Oświecenie i chrześcijaństwo miały też wiele punktów wspólnych, takich jak wiara w wartości, takie jak wolność, równość i sprawiedliwość społeczną. Oświecenie wpłynęło na chrześcijańskie myślenie, podkreślając potrzebę edukacji, tolerancji i rozwoju wiedzy naukowej, co z kolei doprowadziło do powstania nowych koncepcji teologicznych i społecznych. Dzięki temu, chrześcijaństwo ewoluowało w czasie, zyskując nowe perspektywy i podejścia do rozumienia Boga i roli człowieka w świecie.

II. Osądzić

Idee oświeceniowe wywarły zauważalny wpływ na myślenie i poglądy ówczesnego świata. Przy pomocy Pisma Świętego zastanówmy się nad poszczególnymi poglądami.

Racjonalizm, Empiryzm i Sensualizm:

1 Kor 1,18-25: "Nauka bowiem krzyża głupstwem jest dla tych, co idą na zatracenie, mocą Bożą zaś dla nas, którzy dostępujemy zbawienia. Napisane jest bowiem:

Wytracę mądrość mędrców, a przebiegłość przebiegłych zniweczę.

Gdzie jest mędrzec? Gdzie uczone? Gdzie badacz tego, co doczesne? Czyż nie uczynił Bóg głupstwem mądrości świata?

Skoro bowiem świat przez mądrość nie poznał Boga w mądrości Bożej, spodobało się Bogu przez głupstwo głoszenia słowa zbawić wierzących.

Tak więc, gdy Żydzi żądają znaków, a Grecy szukają mądrości, my głosimy Chrystusa ukrzyżowanego, który jest zgorszeniem dla Żydów, a głupstwem dla pogan, dla tych zaś, którzy są powołani, tak spośród Żydów, jak i spośród Greków, Chrystusem, mocą Bożą i mądrością Bożą. To bowiem, co jest głupstwem u Boga, przewyższa mądrością ludzi, a co jest słabe u Boga, przewyższa mocą ludzi."

(Po przytoczeniu fragmentu animator zadaje pytanie zapisane poniżej. Jeśli uzna że temat nie został wyczerpany, do powiada treści w oparciu o przygotowane wyjaśnienie.)

Dlaczego niektórzy uważają naukę kościoła za głupstwo, a inni za moc Bożą?

(Przykładowe odpowiedzi:

1 część pytania:

Nauka kościoła może być sprzeczna z niektórymi poglądami popularnymi wśród ludzi.

Dla ludzi wyznających inne religie, lub nawet odłamy chrześcijaństwa niektóre prawdy i zasady wiary mogą wydać się dziwne.

2 część pytania:

Inni mogą widzieć w tym Boży plan na nasze zbawienie i szczęście oraz drogę do raju.

Przez wiarę i doświadczenia duchowe, dostrzegają, że nauki Kościoła prowadzą do pełni życia i zbawienia, a Bóg objawia swoją moc i miłość przez te nauki.)

-Jak możemy próbować doświadczyć Boga i Jego mocy w naszym życiu codziennym?

(Przykładowe odpowiedzi: Możemy próbować doświadczać Boga i Jego mocy w naszym życiu codziennym poprzez:

Modlitwę i rozmowę z Bogiem, otwarcie się na Jego obecność.

Studiowanie i refleksję nad Pismem Świętym.

Uczestnictwo w sakramentach Kościoła, takich jak Eucharystia czy Sakrament Pokuty.

Działanie zgodnie z naukami Kościoła, jak miłosierdzie, pomoc potrzebującym, wybaczenie i poszukiwanie sprawiedliwości.

Świadome poszukiwanie Bożej obecności w naszym życiu i otwartość na Jego działanie w naszych relacjach, decyzjach i codziennych sytuacjach.)

Fragmety ten pokazuje, że nauka kościoła katolickiego opiera się na wierze w moc Bożą i objawienia, a nie tylko na rozumowym poznaniu świata. Różni się to od podejścia racjonalistycznego i empirystycznego, które skupiają się na poznaniu rzeczywistości poprzez logikę, empirię i rozum. Oraz sensualistycznego opartego na zmysłach. Nauka Kościoła katolickiego głosi, że mądrość świata jest dla Boga głupstwem, a głupstwo Boga jest mądrością ludzi, co oznacza, że pewne prawdy nie są zrozumiałe dla rozumu, a mogą być poznane jedynie poprzez wiarę, nie rzeczy widzialne i realne.

Deizm i Ateizm:

Hbr 11,1-4: „Wiara zaś jest poręką tych dóbr, których się spodziewamy, dowodem tych rzeczywistości, których nie widzimy. Dzięki niej to przodkowie otrzymali świadectwo. Przez wiarę poznajemy, że słowem Boga światy zostały tak stworzone, iż to, co widzimy, powstało nie z rzeczy widzialnych.”

J 1-18: „Boga nikt nigdy nie widział, Ten Jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca, [o Nim] pouczył”

(Po przytoczeniu fragmentu animator zadaje pytania (jedno lub więcej, w zależności ile uzna za słuszne) zapisane poniżej. Jeśli uzna że temat nie został wyczerpany, do powiada treści w oparciu o przygotowane wyjaśnienie.)

W jaki sposób nauka i progres technologiczny mogą współgrać z wiarą w istnienie Boga?

Jakie są różnice między wiedzą opartą na dowodach a wiarą w rzeczy niewidzialne?

Nauka Kościoła katolickiego opiera się na wierze w istnienie Osobowego Stwórcy, który objawia się w historii. Ateizm odrzuca istnienie Boga, deizm uznaje Boga, ale odrzuca objawienie. Wiara wymaga zaufania do rzeczy niewidzialnych, jak opisane w Piśmie Świętym.

Utylitaryzm:

Rz 12,9-13 Miłość niech będzie bez obłudy! Miejcie wstręt do złego, podążajcie za dobrem! W miłości braterskiej nawzajem bądźcie życzliwi! W okazywaniu czci jedni drugim wyprzedzajcie! Nie opuszczajcie się w gorliwości! Bądźcie płomiennego ducha! Pełnijcie służbę Panu! Weselcie się nadzieją! W ucisku bądźcie cierpliwi, w modlitwie - wytrwali! Zarządzajcie potrzebom świętych! Przestrzegajcie gościnności!

(Po przytoczeniu fragmentu animator zadaje pytania (jedno lub więcej, w zależności ile uzna za słuszne) zapisane poniżej. Jeśli uzna że temat nie został wyczerpany, do powiada treści w oparciu o przygotowane wyjaśnienie.)

-W jaki sposób możemy wykazywać się miłością, życzliwością i pomocnością w świecie, gdzie często dominują indywidualne korzyści i zysk?

Czy istnieją sposoby, aby te wartości były bardziej dostępne i zrozumiałe dla wszystkich?

(Przykładowe odpowiedzi:

Stawanie przeciw złu, dążenie do dobra.

Okazywanie życzliwości i troski wobec innych.

Zachowanie gorliwości i entuzjazmu w służbie dla Boga i innych ludzi.

Bycie cierpliwym w trudnych sytuacjach i modlitwie, niezależnie od okoliczności.

Wspieranie i pomaganie potrzebującym.

-Jakie mogą być korzyści wynikające z stosowania się do zasad miłości, życzliwości i pomocności?

Czy łatwo jest je stosować?

(Przykładowe odpowiedzi na pytanie:

Działanie jako wzór i przykład dla innych, „świecenie przykładem”

Edukowanie innych na temat tych wartości, tłumacząc ich znaczenie i korzyści.

Tworzenie środowisk, w których te wartości są promowane i cenione, takich jak wspólnoty, organizacje charytatywne i projekty społeczne.

Stawianie miłości, życzliwości i pomocności na pierwszym miejscu w naszych relacjach i interakcjach z innymi, zarówno w życiu osobistym, jak i społecznym.

Modlitwa o łaskę i wsparcie od Boga, abyśmy mogli praktykować te wartości w pełni i w sposób autentyczny.

Fragment ten podkreśla znaczenie miłości bez obłudy, wstrętu do złego, życzliwego traktowania, okazywania czci, gorliwości, służby Panu, weselenia się nadzieją, cierpliwości w trudnych sytuacjach, modlitwy oraz pomagania potrzebującym. W odróżnieniu od tego, pogląd utylitarystyczny kładzie nacisk na osiągnięcie maksymalnego zysku i korzyści dla jak największej liczby ludzi, niezależnie od etyki i moralności.

Humanitaryzm i Libertynizm:

Ga 6,10: „A zatem, dopóki mamy czas, czynmy dobrze wszystkim, a zwłaszcza naszym braciom w wierze.”

Fragment z Listu do Galatów podkreśla wagę czynienia dobra wszystkim, szczególnie braciom w wierze. Kościół katolicki uznaje miłosierdzie i solidarność jako kluczowe wartości chrześcijańskie, podczas gdy humanitaryzm skupia się na działaniach na rzecz poprawy warunków życia ludzi bez względu na ich wyznanie. Kościół naucza również o szacunku dla życia ludzkiego i konieczności poszanowania godności każdej osoby, co może różnić się od niektórych humanitarnych podejść, które uważają, że ludzie powinni mieć swobodę w podejmowaniu decyzji dotyczących swojego życia.

Ps 139,13-16: Ty bowiem utworzyłeś moje nerki,

Ty utkałeś mnie w łonie mej matki.

Dziękuję Ci, że mnie stworzyłeś tak cudownie,
godne podziwu są Twoje dzieła.

I dobrze znasz moją duszę,
nie tajna Ci moja istota,
kiedy w ukryciu powstawałem,
utkany w głębi ziemi.

Oczy Twoje widziały me czyny
i wszystkie są spisane w Twojej księdze;
dni określone zostały,
choć żaden z nich [jeszcze] nie nastąpił.

(Po przytoczeniu fragmentu animator zadaje pytania (jedno lub więcej, w zależności ile uzna za słuszne) zapisane poniżej. Jeśli uzna że temat nie został wyczerpany, do powiada treści w oparciu o przygotowane wyjaśnienie.)

-Co oznacza to, że życie jest święte i że Bóg zna każdą osobę?

Jakie to ma znaczenie dla naszej postawy wobec życia i naszych decyzji?

-W jaki sposób możemy znaleźć równowagę między indywidualną wolnością a akceptacją planu, jaki Bóg ma dla naszego życia?

Fragment Psalmu podkreśla, że Bóg jest Stwórcą każdej jednej osoby i że życie człowieka jest święte.

To stanowi istotną różnicę między poglądem libertyńskim, który kładzie nacisk na indywidualną wolność wyboru, a nauką Kościoła katolickiego, który naucza o szacunku dla życia ludzkiego jako daru od Boga. Psalm podkreśla także, że Bóg zna każdego człowieka, nawet przed jego narodzeniem. Bóg ma dla nas plan na życie, który powinniśmy starać się realizować.

III. Działać

Dowiedzieliśmy się już trochę o ideach, które były charakterystyczne dla epoki oświeceniowej i skonfrontowaliśmy to z nauką Kościoła katolickiego oraz tekstem Pisma Świętego.

Teraz podzielę was na dwie grupy. Proszę, aby jedna z grup napisała na kartce wspólne cechy idei oświeceniowych i chrześcijaństwa, a druga grupa odrębne cechy. (*Animator dzieli uczestników na dwie grupy i rozdaje kartki oraz kolorowe pisaki.*)

(*po upłynięciu kilku minut, animator prosi uczestników o przeczytanie swoich odpowiedzi*)

Dobrze, proszę was teraz abyście grupami podzielili się tym co napisaliście na kartkach.

(*przykładowe odpowiedzi: podobieństwo można zauważyć w aspekcie doceniania daru jakim jest życie ludzkie, różnice natomiast to np. stawianie człowieka na pierwszym miejscu w epoce oświecenia, a w chrześcijaństwie najważniejszy jest Bóg.*)

Podsumowując na tym spotkaniu dowiedzieliśmy się nieco o ideach i poglądach ludzi żyjących w epoce oświecenia. Nauczyliśmy jak żyć, aby być w stanie postawić Boga ponad inne dobra tego świata. Oby to spotkanie przyniosło nam owoce w postaci ubogacenia naszego całego życia i pobudziło nas do myślenia o bliskich nam sprawach. Idee oświecenia i chrześcijaństwo mają wspólne jak i odrębne cechy.

3. Hasło spotkania

Bóg moim Panem, prowadzi mnie

4. Piosenka spotkania

„Tylko Jezus moim Panem jest”

5. Zadanie apostolskie

Przez najbliższy tydzień modlić się za osoby, które nie wierzą lub nie doświadczyły istnienia Boga.

6. Modlitwa na zakończenie

Na koniec pomodlimy się. Panie Boże wspieraj nas w codziennym życiu i naucz nas zawsze podążać Twoimi ścieżkami. Pomóż nam wsłuchiwać się w Twój głos i dodaj nam siły abyśmy zawsze pamiętali, że Ty jest najważniejszy w naszym życiu...Ojcze nasz...

